

KJJK ainekava põhikoolile	1. Ainevaldkond: sotsiaalsained	2. Õppeaine: ajalugu
3. Kooliaste: II	4. Klass: 6.	5. Tundide arv nädalas: 2
Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused):		
<p>II kooliastmes alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajaloo sündmuste, isikute ja eluloga minevikus. Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja VanaRooma ajaloost.</p> <p>Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist; 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus; 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus; 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus; 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus; 6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus. 		
Õpitulemused (sh üldpädevused):		Õppesisu:
<p>Teema „Esaiege” läbimise järel õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja millistes piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim</i>; 5) teab, et Eesti esimesed asustusala olid Pulli ja Kunda inimasula, ja näitab neid kaardil. 		<p>1. Esaiege</p> <p>Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine;</p> <p>Ajalugu ja ajalooallikad, kuidas allikmaterjale tõlgendada;</p> <p>Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloomustus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inimkonna ajaloo algus 2. Jääaeg ja nüüdisinimese teke 3. Muistsed kütid, kalastajad ja korilased 4. Varajased põlluharijad ja karjakasvatajad

Teema „Vanad Idamaad” läbimise järel õpilane:

1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;

2) selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse ning Mesopotaamia näitel;

3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid, Babülioni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;

4) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon, selgitab, mis on Vana Testament;

5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *tsivilisatsioon, linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester*;

6) teab, kes olid järgmised isikuid ja iseloomustab nende tegevust: Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon, Hammurabi, Mooses, Taavet.

5. Esimesed suured asulad
6. Metallide kasutamine
7. Muinasaeg Eestis

2. Muistsed Idamaad

Vanaaja sisu ja üldiseloomustus

- 1) ajalised piirid
- 2) looduslikud olud

1. Mesopotaamia

- 1) Mesopotaamia loodusolud, põlluharimise ja tehnika areng, esimesed suurlinnad ja riigid, sumerid
- 2) Elu sumeri linnas
- 3) Mesopotaamia suurriigid
- 4) Mesopotaamia jumalad ja kangelased

2. Vana-Egiptus

- 1) Egiptuse loodusolud, põlluharimise algus, riigi tekkimine
- 2) Riik ja ühiskond, Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon
- 3) Religioon, elu pärast surma
- 4) Jumalad, templid, teadus, kultuurisaavutused
- 5) Vaaraode retked

3. Lähis- Ida maad

- 1) Foiniikia meresõitjad
- 2) Iisraeli rahvas Palestiinas
- 3) Iisraellaste usk
- 4) Pärsia suurriik

4. Kaugemad maad

Teema „Vana-Kreeka” läbimise järel õpilane:

1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat, Spartat, riigi laienemist hellenismi perioodil;

2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;

3) tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel ning võrdleb neid kirjelduse põhjal;

4) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport;

5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik*;

6) teab, kes olid Zeus, Herakles, Homeros, Herodotos, Perikles, Aleksander Suur.

Teema „Vana-Rooma” läbimise järel õpilane:

1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat;

- 1) Muistne India
- 2) India usk ja kultuur
- 3) Muistne Hiina
- 4) Hiina kultuur

3. Vana-Kreeka

Vanim kõrgkultuur Euroopas

- 1) Kreeka loodus ja rahvastik
- 2) Kreeta ja Mükeene kultuur

Kreeka linnriigid

- 1) ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas
- 2) linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale
- 3) Aleksander Suure sõjaretk ja maailmariigi tekkimine

Vana-Kreeka kultuur ja eluolu

- 1) kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana
- 2) olümpiamängud
- 3) religioon ja mütoloogia
- 4) Homerose kangelaseepika
- 5) ajalookirjutus: Herodotos
- 6) teater
- 7) kunst: arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal
- 8) hellenite igapäevaelu
- 9) hellenistlik kultuur
- 10) Vana-Kreeka kultuuri tähtsus

4. Vana-Rooma

Rooma riigi tekkimine

- 1) looduslikud olud
- 2) Rooma linna tekkimine
- 3) kuningad
- 4) vabariigi algus

2) teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;

3) selgitab Rooma riigikorda eri aegadel;

4) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;

5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, Rooma õigus, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel*;

6) teab, kes olid järgmised isikuid ja iseloomustab nende tegevust: Romulus, Hannibal, Caesar, Augustus, Jeesus Kristus.

ÜLDPÄDEVUSED:

1. kultuuri- ja väärtuspädevus
2. sotsiaalne ja kodanikupädevus
3. enesemääratluspädevus
4. õpipädevus
5. matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane
6. ettevõtlikkuspädevus
7. digipädevus

Rooma vabariik

1) ühiskondlik korraldus

2) Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal

3) kodusõjad Roomas. Caesar. Vabariigi lõpp

Rooma keisririik

1) ühiskondlik korraldus. Augustus

2) Rooma impeerium ja selle lõhenemine

Vana-Rooma kultuur ja eluolu

1) rahvas ja eluolu

2) Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn

3) kunst ja arhitektuur

4) avalikud mängud

5) Rooma õigus

6) ristiusu teke. Uus Testament

Põhimõisted:

Teema "Easiaeg":

- esiaeg ehk muinasaeg, vanaaeg eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia
- kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, kütmine ja korilus
- Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalmed

Teema "Vanad Idamaad":

- tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges

- Sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš
- Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüurus, palsameerimine, muumia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria
- Tähestik, meresõitjad, Kartaago
- Ainujumala usk, Jahve, Mooses, Vana Testament, kümme käsku
- India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisriigi algus, Hiina müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius

Teema “Vana.- Kreeka”:

- Balkani poolsaar,
- Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreeta, Ateena, Sparta, Knossos, Mükene
- polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, Perikles, Kreeka-Pärsia sõjad (Maratoni lahing)
- Homeros, eeposed “Ilias” ja “Odüsseia”
- Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud, 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras, Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles
- Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaimet, nt Eukleides, Archimedes, Ptolemaios

Teema “Vana- Rooma”:

- Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, etruskid, ladina keel, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum,
- vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda
- patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori, gladiaator
- templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, kristlus, Uus Testament, piibel
- provints, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine

Praktilised tööd ja lõiming kooliüritustega/õppeainetega:

Lõiming:

1. Matemaatika: Rooma ja araabia numbrid, positiivsed ja negatiivsed arvud
2. Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt
3. Tehnoloogiaõpetus: tehnika areng ajastute kaudu, lähtudes materjalidest ja töötlusviisidest
4. Kunstiõpetus: Arhitektuur: püramiidid, templid
5. Kirjandus: Mütoloogia
6. Kehaline kasvatus: olümpiamängud

Teadmised, oskused ja hoiakud:

Õpilane :

- Teab ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
- Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
- kasutab ajaloomõisteid kontekstis.
- Teab näiteid kodukoha minevikust.
- Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
- Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
- Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
- Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
- Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

Õpilane:

- 1) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt;
- 2) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid;
- 3) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- 4) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;
- 5) paigutab ajateljele ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- 6) toob näiteid sündmustest ja protsessidest muinas- ja vanaaja ajaloos;
- 7) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- 8) kasutab ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 9) teab mõnda ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 10) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- 11) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 12) nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- 13) teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi;
- 14) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- 15) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- 16) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;
- 17) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.